

CEPOS NOTAT:

HVORDAN HÆVER VI VÆKSTEN TIL 3 PCT.?

12-04-2021

AF OTTO BRØNS-PETERSEN (MOBIL: 20928440) OG THOMAS DUE BOSTRUP

Den økonomiske vækst er under pres. Væksten i Danmark udgjorde fra år 1900 til 2000 ca. 2,8 pct. om året¹. Den underliggende vækstrate er nu kun godt 1 pct. om året. Det er den vækstrate, vi kan forvente i fravær af yderligere økonomiske reformer. I en periode endnu vil allerede aftalte reformer dog øge væksten til små 1½ pct. årligt, men væksten vil gradvist aftage uden nye reformbeslutninger². Rulles tilmed allerede vedtagne og aftalte reformer tilbage, vil væksten falde yderligere.

CEPOS har iværksat et projekt med det meget ambitiøse mål at vise, hvordan man kan hæve væksten til 3 pct. om året – foreløbig i dette årti³. Det svarer til væksten gennem det tyvende århundrede, men væksttempoet er aftaget, og det vil kræve en betydelig kraftanstrengelse i form af nye reformer at nå op på 3 pct. igen. 3 pct. er derfor udtryk for en meget ambitiøs målsætning, selv om det kun svarer til, hvad vi har været vant til gennem en 100-årig periode.

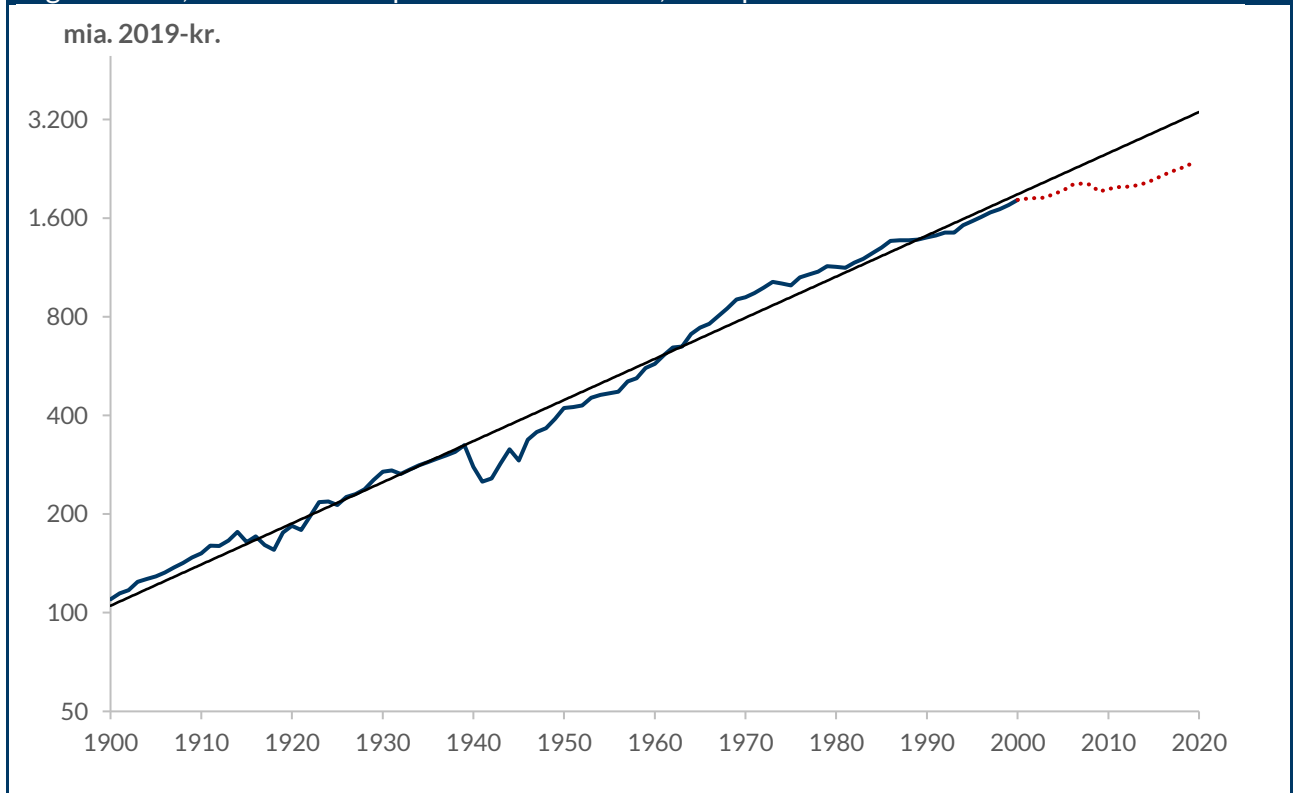
¹ Beregnet ud fra data fra Maddison Project. I det 20. århundrede var der en gennemsnitlig befolkningsvækst på 0,7 pct. om året. De næste 10 år frem mod 2030 forventer Finansministeriet en befolkningsvækst, der er ca. halvt så stor, og endnu lavere på længere sigt, således at befolkningstilvæksten spiller en aftagende rolle for væksten.

² Såfremt de aftalte levetidsindekseringer af tilbagetrækningsalderen gennemføres som planlagt, svarer det til en væksteffekt på 0,1 pct.point om året på længere sigt.

³ Målet handler om den strukturelle vækst, det vil sige væksten bortset fra midlertidige konjunkturudsving som f.eks. de voldsomme effekter af corona-pandemien.

Figur 1. BNP, trendvækst for perioden 1900-2000, faste priser

Anm.: Logaritmisk akse. Danmarks Statistiks data dækker perioden 1966-2019. Før det er serien forlænget bagud med vækstrater fra Maddison Project.

Kilde: Danmarks Statistik, Maddison Project samt CEPOS-beregninger

Det bør være en central målsætning for den økonomiske politik at løfte væksten. Især på lidt længere sigt og for fremtidige generationer er det få initiativer, der har så stor betydning som økonomisk vækst (se Cowen 2020). Vækst er ikke et mål i sig selv, men den eneste måde at øge den generelle levestandard i det lange løb. Ved en varig vækstrate på 3 pct. fordobles økonomien på godt 23 år. Ved en vækstrate på 1 pct. er fordoblingstiden næsten 70 år.

Af tabel 1 ses det, at den historiske BNP-vækst har udgjort 1,6 pct. om året i perioden 1986-2018. Den underliggende vækst var kun 1,1 pct. Økonomiske reformer bidrog imidlertid til at løfte væksten med 0,5 point om året. Heraf stod skattereformer for godt halvdelen, mens især reformer af overførsler og tilbagetrækning stod for den anden halvdel. I denne periode bidrog alle regeringer, uanset farve, til økonomiske strukturreformer. Uden reformerne ville BNP have været 15 pct. lavere, svarende til godt 70.000 kr. per voksen dansker.

Tabel 1. Vækstregnskab for Danmark 1986-18.		
Underliggende vækstrate		1,1
Reformer		0,5
- Skattereformer	0,3	
- Arbejdsmarkedsreformer mv.	0,2	
Faktisk BNP-vækst		1,6

For perioden frem til 2030 er der udsigt til en underliggende vækstrate omtrent som i de foregående tre årtier. Konkret er skønnet 1,2 pct. i underliggende vækst. Det svarer til Finansministeriets skøn for væksten i strukturelt BNP korrigeret for allerede besluttede tilbagetrækningsreformer, "Arne"-pension samt grøn omstilling. Det fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Vækstudsigterne for Danmark 2021-2030.		
Underliggende vækstrate		1,2
Allerede besluttet politik		0,1
- Tilbagetrækningsreformer	0,3	
- Arnepension og 70 pct. reduktion i drivhusgasudledning	-0,1	
Faktisk vækst uden ny strukturpolitik		1,4

Anm.: Som følge af afrunding summerer komponenterne ikke helt til totalen.

Uden yderligere reformer end de allerede besluttede er der altså udsigt til en årlig vækst på 1,4 pct. Der er under den nuværende regering allerede besluttet strukturforringelser, som sænker væksten med 0,1 procentpoint. Hvis det fortsætter, vil væksten blive lavere end 1,4 pct. Danmark er altså kun mindre end halvvejs til en vækst på 3 pct. om året frem mod 2030. Mankoen fremgår af tabel 3. Der udestår reformer svarende til en årlig BNP-vækst på 1,6 pct. for at nå 3 pct.

Tabel 3. Reformkrav for at øge væksten til 3 pct. om året frem mod 2030.		
Underliggende vækst og besluttet strukturpolitik (jf. tabel 2)		1,4
Velkendte grydeklare reformtiltag		0,5
- Skattereformer	0,3	
- Arbejdsmarkedsreformer mv.	0,3	
Krav til yderligere reformer		1,1
Mål		3,0

En række velkendte reformforslag (se bilaget for en fuldstændig liste) på arbejdsmarkeds- og skatteområdet skønnes at kunne løfte væksten med 0,5 pct. om året. Der er tale om "grydeklare" forslag, hvor Finansministeriet mv. har opgjort reformeffekten, som her er omregnet til årlig væksteffekt frem til 2030. Reformerne omfatter f.eks. stop for tilgang til efterløn, forhøjelse af folkepensionsalder med et år, lavere dimittendsats, lavere selskabsskat og lavere marginalskat af løn og kapitalafkast.

Dermed udestår en yderligere manko på 1,1 pct. økonomisk vækst for at nå 3 pct., jf. tabel 3. Det svarer omtrent til, at der skal findes yderligere reformer svarende til hele den underliggende vækst. Det er en betydelig udfordring.

Det er dog ingen umulig udfordring. Det kræver, at reformpaletten udvides til at omfatte andre områder end traditionelle reformer, men også at der er fokus på at realisere det fortsat betydelige potentiale fra traditionelle reformer – vel at mærke et potentiale, som ligger udover de af Finansministeriet mv. beregnede forslag. Derfor vil 3 pct.-projektet omfatte begge dele. Eksempler på nye reformområder omfatter incitamenter til effektivisering i kommunerne, bedre regulering af forsyningssektoren, omkostningseffektiv energipolitik og deregulering, hvor tidligere analyser fra CEPOS har vist betydelige potentialer.

Det er også centralt, at økonomisk vækst ikke opfattes for snævert, selv om udgangspunktet er nationalregnskabet opførelse. Ikke mindst kan reformer, som øger det såkaldte forbrugeroverskud (den nyttegevinst forbrugerne har ved deres forbrug) uden at indgå i BNP, være lige så økonomisk betydningsfulde som f.eks. produktivitetstigninger, der måles rutinemæssigt af Danmarks Statistik. Derfor er der også fokus på sådanne reformer i 3 pct.-projektet.

De beregninger, der ligger til grund for nærværende notat, er dokumenteret i et uddybende notat (Bostrup 2020).

Bilagstabel. Reforme, der øger beskæftigelse og velstand, effekt i 2030

	Beskæftigelse	BNP, mia. kr.	BNP, pct.
Arbejdsmarkedsreformer			
Stop for tilgang til efterløn	17.200	15,6	0,7
Forhøjelse af folkepensionsalder med et år	16.800	12,6	0,5
SU-reform	7.600	2,9	0,1
Reduktion af dimittendsats til 8.500 kr.	4.400	3,3	0,1
Reduktion af dagpenge med 10 pct.	12.900	7,3	0,3
Kontanthjælp for 30-64-årige nedsættes til ungeniveau	4.000	1,5	0,1
Sygedagpenge nedsættes med 10 pct.	4.400	2,5	0,1
Inflationsregulering af overførsler 2021-2030	6.700	4,6	0,2
Afskaffelse af seniorjobordning	200	0,2	0,0
Afskaffelse af Arne-pension	6.200	9,2	0,4
Afskaffelse af aktivitetstillæg (kontanthjælp)	350	0,2	0,0
Afskaffe aftrapning af folkepension mht. lønindkomst	1.300	1,0	0,0
Skattereformer			
Afskaffelse af topskat	9.000	13,3	0,6
Afskaffelse af registreringsafgift	8.150	5,8	0,2
Afskaffelse af loft over beskæftigelsesfradrag	7.000	7,3	0,3
Selskabsskat nedsættes fra 22 pct. til 12 pct.	2.900	28,5	1,2
Aktie- og kapitalindkomstskat samt rentefradrag nedsættes til 25 pct.	6.700	6,7	0,3
Samlet effekt	115.800	122,3	5,2
Samlet effekt på årlig BNP-vækst frem mod 2030			0,5

Kilde: Finansministeriet, Skatteministeriet, vismændene, Dagpengekommissionen samt CEPOS-beregninger

Denne analyse er en del af "Projekt 3%." Projektet har til formål at identificere reforme, der kan hæve den økonomiske vækst i Danmark til 3 pct. årligt de næste ti år.

Projektet er støttet af Kraks Fond og af Novo Nordisk Fonden. (NNF20SA0066299)